

HET NATIONAAL GELD EXAMEN

Dit werkboek gaat over geld.
Over hoe je eraan komt, hoe je ervoor kunt zorgen dat het
meer wordt en hoe je er het beste mee om kunt gaan.
Daar heb je nog eens wat aan!
Sla het dus maar gauw open en lees
alle tips, weetjes en handige informatie.
Doe de opdrachten en beantwoord alle vragen.
Zo leer je alles wat je weten moet.
En je wordt nog beloond met een diploma ook!

Veel plezier!

HET NATIONAAL GELD EXAMEN

Dit werkboek is van:

SLIM OMGAAN MET GELD KAN VEEL OPLEVEREN...

**TRAP NIET IN
VALSE TRUCJES**

1

2

3

4

5

6

WAT WIL JE LIEVER?

Geld lenen van een bank?

OF

Geld lenen van een vriend?

WAT WIL JE LIEVER?

Je geld zoveel mogelijk sparen en af en toe gul zijn?

OF

Je geld zoveel mogelijk uitgeven en af en toe zuinig zijn?

WAT WIL JE LIEVER?

Iets nieuw kopen?

OF

Iets tweedehands kopen?

WAT WIL JE LIEVER?

Altijd je geld tot de laatste cent uitgeven?

OF

Zoveel mogelijk geld sparen?

WAT WIL JE LIEVER?

Iets kopen wat duur is, maar lang meegaat?

OF

Iets kopen wat weinig kost en waarschijnlijk snel kapot gaat?

WAT WIL JE LIEVER?

Veel geld hebben, maar weinig vrienden hebben?

OF

Weinig geld hebben, maar veel vrienden hebben?

HOE MEER GELD, HOE BETER! TOCH?

Of is geld niet het belangrijkste in het leven? Over dat soort vragen gaat dit werkboek. Maar ook over hoe je aan geld komt, hoe je het slim uit kunt geven en hoe je ervoor zorgt dat het niet wordt afgepakt. Je vindt hier tips en opdrachten, rekensommen en slimme weetjes. Als je alle opdrachten hebt gedaan, ben je klaar voor het Geldexamen. En daarmee kun je natuurlijk een diploma verdienen.

Wees slim en doe je voordeel met al deze informatie. Want of je het nu leuk vindt of niet: met geld heb je je hele leven te maken!

PRATEN OVER POEN MOET JE GEWOON DOEN!

Hoe gaan je ouders eigenlijk om met geld? Daar moet je af en toe even over kletsen. Aan tafel, in de auto of 's avonds op de bank. Want jullie kunnen veel van elkaar leren. Jij van je ouders, maar zij ook van jou! In dit werkboek staan handige adviezen die jij met hen kunt delen.

Knip na elke geldles één van deze **kletskaartjes** uit en neem het mee naar huis. Er staat een stelling op die jullie kunnen bespreken.

VERDIEN ZO SNEL MOGELIJK 500 EURO

SPEL: REKEN JE RIJK

Als je goed om wilt gaan met geld is het handig om je rekenkunsten even op te warmen. Dat doe je met dit spel. Succes!

Je hebt nodig:

- * minstens één tegenstander (meer kan ook)
- * 4 dobbelstenen
- * pen en papier voor elke speler

Zo speel je het:

Gooi om de beurt met de vier dobbelstenen. Tel de ogen van twee dobbelstenen bij elkaar op. En de ogen van de andere twee dobbelstenen ook. De uitkomsten moet je met elkaar vermenigvuldigen. Probeer zo hoog mogelijk te scoren:

Voorbeeld
Stel, je gooit:

Mogelijkheid 1:

Mogelijkheid 2:

Schrijf de uitkomst op je papier. Dan is de volgende speler aan de beurt. Tel je uitkomsten steeds bij elkaar op. Wie is het eerste op of over de 500 euro? Dat is de winnaar.

Let op: Gooi je in één worp vier keer hetzelfde getal? Dan krijg je een bonus van 50 euro.

Te snel klaar? Speel dan door tot 750 of 1.000 euro!

DE WAARDE VAN GELD KENNEN

Op deze bladzijdes leer je over:

- * wat geld eigenlijk is
- * de waarde van geld
- * wel of niet gelukkig worden van geld

1 GELD IS MAAR PAPIER

Vroeger werden munten gemaakt van goud en zilver. Een muntstuk was net zoveel waard als de prijs van een klompje goud van hetzelfde gewicht. Euromunten zijn gemaakt van staal en nikkel. Dat metaal is helemaal niet zoveel waard. En papier kost bijna niets. Toch zijn briefjes van bijvoorbeeld vijftig of honderd euro gemaakt van papier.

→ Hoe kan het dat je dure spullen kunt kopen in ruil voor een stukje papier? Wat denk jij?

Vroeger schraapten sommige mensen kleine stukjes goud van een muntje. Zo verzamelden ze beetje goud om een nieuwe munt van te smelten. Dat mocht natuurlijk niet, maar het was wel slim!

MEER WETEN?

Kijk op www.schooltv.nl en zoek op 'Waarom is goud zo duur?'.

2 ONBETAALBAAR

Ze zeggen dat de Nachtwacht wel 500 miljoen euro waard is. Je weet wel, dat schilderij van Rembrandt van Rijn dat in het Rijksmuseum in Amsterdam hangt.

→ Hoe kan een schilderij zo duur zijn? Kruis maar aan:

(je mag meer dan één antwoord kiezen)

- ☐ Het schilderij is heel groot.
- ☐ Een beroemde schilder heeft het gemaakt.
- ☐ Heel veel mensen willen het schilderij zien.
- ☐ Er is er maar één van.
- ☐ Het schilderij laat een bijzondere geschiedenis zien.
- ☐ Het schilderij is gemaakt met speciale verf.
- ☐ Er staan beroemde mensen op het schilderij.

DISCUSSIE

RIJK ZIJN IS FIJN?!

Praat in een groepje van drie of vier kinderen over deze stelling:

ALS JE VEEL GELD HEBT, BEN JE ALTIJD GELUKKIG.

Bespreek of jullie het hiermee eens zijn of niet en waarom. Schrijf op wat jullie hebben bedacht.

→ Wij zijn het hiermee ☐ wel ☐ niet eens, omdat:

MENING

RIJK WORDEN

→ Geef je mening:

IK WIL LATER RIJK WORDEN!

☐ eens ☐ oneens

Waarom?

Goud, zilver, papier... tegenwoordig is het geld eigenlijk van plastic: je hebt een plastic bankpasje nodig om het van je rekening te halen!

KOPEN WAT JE MAAR WILT

836 kinderen gaven hun mening over deze stelling:

ALS JE GELD HEBT, KUN JE ALLES KOPEN WAT JE MAAR WILT.

	totaal
waar	23 %
niet waar	75 %
weet ik niet	2 %

Kijk in de tabel. Hoeveel kinderen zijn het met deze stelling eens? En hoeveel kinderen zijn het ermee oneens?

→ Reken maar uit!

kinderen zijn het eens met de stelling.

kinderen zijn het niet eens met de stelling.

→ Wat vind jij?

4 NIET VOOR IEDEREEN...

Niet iedereen heeft veel geld. In Nederland leeft 6,9%* van de kinderen in armoede. Dat betekent dat er te weinig geld is om alles te kunnen betalen wat nodig is, zoals in een huis wonen, naar de dokter gaan, kleding en eten kunnen kopen. Hoeveel kinderen zijn dat bijvoorbeeld in een klas van 29 kinderen?

→ Reken maar uit!

kinderen

DE WAARDE VAN GELD KENNEN

Op deze bladzijdes leer je over:

- * betalen met contant geld
- * verschillende manieren om te betalen

1 CASH VOOR CAS

Amira koopt een cadeau van € 17,65 voor haar vriend Cas. Hoe kan ze zo betalen dat ze van zoveel mogelijk los geld af is?

→ Kruis de munten en biljetten aan.

In Amira's portemonnee zit:

→ Hoeveel houdt Amira over?

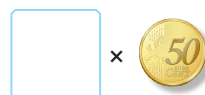
€

Betalen met je telefoon gaat bijna hetzelfde als contactloos betalen met een bankpas. Je opent een app en houdt het scherm van je telefoon tegen een betaalautomaat in de winkel.

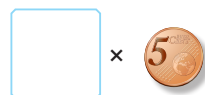
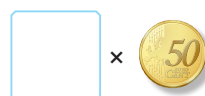
2 GELD TELLEN

Mike heeft € 65,95 cash geld. Hoe zou de inhoud van zijn portemonnee eruit kunnen zien? → Bedenk drie mogelijkheden.

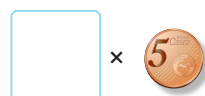
mogelijkheid 1

mogelijkheid 2

mogelijkheid 3

DISCUSSIE

SAMEN BETALEN

Stel dat jullie met alle kinderen in de klas een cadeau hebben gekocht voor de juf of meester. Jij hebt het in de winkel betaald. Als je het bedrag deelt door het aantal kinderen, kom je uit op 25 cent per kind.

Praat in een groepje van drie of vier kinderen over deze stelling:

IK VIND HET STOM OM IEDER KIND OM 25 CENT TE GAAN VRAGEN.

Bespreek of jullie het hiermee eens zijn of niet en waarom. Schrijf op wat jullie hebben bedacht.

→ Wij zijn het hiermee ☐ wel ☐ niet eens, omdat:

Voor de veiligheid kun je niet meer dan 50 euro contactloos betalen. Is het bedrag hoger, dan moet je je pincode invoeren. Zo kan iemand die je telefoon of pas pikt niet meer dan 50 euro per keer uitgeven.

3 RAADSEL

Tim wil twee blikjes cola kopen. Per stuk kosten ze 52 cent. Hij heeft één euro bij zich, dus dat is te weinig. Hij zet één blikje terug. Een man ziet het en zegt tegen Tim: "Pak er twee en reken ze apart af." Nu kan Tim inderdaad twee blikjes meenemen.

→ Hoe kan dat?

Als je boodschappen doet en je betaalt contant, dan wordt het totale bedrag afgerond op vijf eurocent. Dat gebeurt niet als je pint.

MEINING

AFRONDEN OF NIET?

→ Geef je mening:

ALS EEN VRIEND MIJ € 10,50 MOET BETALEN, VIND IK EEN TIENTJE OOK GOED.

☐ eens ☐ oneens

Waarom?

4 BETALEN MET PLASTIC

Als je geen contant geld bij je hebt, kun je toch betalen. Hoe?

→ Kruis aan wat kan.

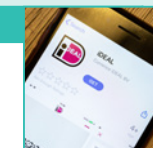
- ☐ 1 Met een creditcard
- ☐ 2 Met een klantenpas
- ☐ 3 Met een bankpasje, door je pincode in te voeren
- ☐ 4 Met een bankpasje, contactloos
- ☐ 5 Met je smartwatch
- ☐ 6 Met een id-kaart
- ☐ 7 Met iDEAL
- ☐ 8 Via een betaalverzoek/tikkie
- ☐ 9 Via een mailtje
- ☐ 10 Met een app op je telefoon

→ Welke betaalmethode hierboven past bij deze zinnen? Zet het nummer voor de beschrijving.

- ☐ Je betaalt met een bankpas door deze in een pinapparaat te stoppen en de pincode in te toetsen.
- ☐ Je betaalt via internet door contact te maken met je bank en een betaalverzoek te betalen.
- ☐ Je betaalt een bedrag door een app te openen en je telefoon even kort tegen een pinapparaat te houden.
- ☐ Je betaalt door een pasje te laten zien en toetst een pincode in, maar het geld gaat niet meteen van je bank.
- ☐ Via een app op je telefoon of computer stuur je mensen het verzoek je te betalen.
- ☐ Je betaalt met een bankpas door deze even kort tegen een pinapparaat te houden.
- ☐ Met je horloge maak je contact met de bank, dan houdt je het tegen een betaalautomaat.

MEER WETEN?

Kijk op scholieren.nibud.nl en zoek op 'betaalmethodes'. Kies: 'Hoe betalen scholieren?'.

Alle eurolanden mogen één kant van de euromunten zelf ontwerpen. Wel moeten de twaalf sterren van de Europese Unie erop staan.

DE WAARDE VAN GELD KENNEN

Op deze bladzijdes leer je over:

- * het openen van een bankrekening
- * hoe een bankrekening eruitziet
- * hoe je veilig omgaat met je pincode
- * hoe een bank geld verdient

1 WAT STAAT ER OP JULIA'S REKENINGOVERZICHT?

Als je een bankrekening hebt, kun je op je telefoon of de computer zien hoeveel geld van je bankrekening je hebt uitgegeven en wat erbij is gekomen. Zo weet je precies hoeveel je hebt. Het overzicht van Julia ziet er zo uit:

Bij- en afschrijvingen	
J.P. Sanders	
Privérekening NL86 FANB 0012 3456 78	
saldo € 28, ⁵⁰	
Alles	Bij Af Gepland
Vrijdag 25 maart	
Farida's ijssalon	- 2, ⁹⁵
Zaterdag 26 maart	
Kantine FC Hard vooruit	- 4, ⁵⁰
Woensdag 30 maart	
M. Sanders	+ 15, ⁰⁰
Zondag 3 april	
Zwembad Molenheide	- 22, ⁵⁰
Restaurant Molenheide	- 2, ²⁵
Maandag 4 april	
FANB Tikkie	+ 11, ²⁵
Vrijdag 8 april	
Jumbo Schijndel	- 7, ³⁵

Julia is op zondag 3 april naar het zwembad geweest met een vriendin. Ze heeft ook een ijsje gekocht. Haar vriendin heeft het geld voor de entree de volgende dag terugbetaald.

→ Hoeveel heeft het uitstapje naar het zwembad gekost voor Julia?

€

Een bankrekening openen kun je doen bij een bankkantoor of online. Je hebt daarvoor je burgerservicenummer (BSN) en een geldig identiteitsbewijs nodig, plus een ouder of voogd die toestemming geeft.

2 VEEL ONTHOUDEN!

Iedereen in Europa heeft een IBAN, een International Bank Account Number. Daarmee kunnen banken gemakkelijker geld overmaken naar andere landen.

→ Vul het IBAN van Julia in:

→ Hoeveel cijfers en letters heeft het banknummer van Julia?

Wist je dat het IBAN in andere landen heel anders kan zijn? In Malta heeft het nummer maar liefst 31 tekens!

Bij- en afschrijvingen	
saldo € 69, ⁹⁵	
Alles	Bij Af Gepland
Jumbo 086330 Pas395	- € 4, ²⁰
Ijssalon de Zon Pas395	- € 2, ³⁰
Zakgeld juni	+ € 10, ⁰⁰
Rabo Betaalverzoek	- € 3, ⁰⁰

3 HOEVEEL HEB JE?

→ Hoeveel geld staat er op deze bankrekening? Bekijk dit overzicht en vul het bedrag in.

Saldo: €

4 BETALEN MET EEN PAS

Als je wilt betalen met je bankpas, heb je een pincode nodig.

→ Kruis hier aan wat de voordelen zijn van een pinpas.

(je mag meer dan één antwoord kiezen.)

- ☐ Het is handig, want je kunt snel bij je geld.
- ☐ Het is veilig, want niemand kan geld uit je zak rollen.
- ☐ Het is makkelijk, want je kunt meer geld uitgeven dan je hebt.
- ☐ Het is lekker lui, want je kunt aan iedereen je pas en pincode meegeven als je iets wilt hebben.

MEER WETEN?

Kijk op scholieren.nibud.nl en zoek op 'pinnen'.

Kies: 'Mijn pincode: top secret'.

TOP SECRET

TIP!

Heb jij dat laatste vakje aangekruist? Foute boel! Je pincode houd je **ALTIJD** geheim! Met je pas en je pincode kan iemand alles van je bankrekening halen.

MENING

ALLEEN JE BESTE VRIEND(IN)

→ Geef je mening:

MET JE ALLERBESTE VRIEND(IN) KUN JE JE PINCODE GERUST DELEN!

☐ eens ☐ oneens

Waarom?

5 GELD VOOR DE BANK

Een bank bewaart je geld. Je kunt er ook geld lenen. Dan moet je wel rente betalen. Dat betekent dat je het bedrag terug moet betalen dat je hebt geleend, plus een extra bedrag. Zo verdienen ze bij de bank geld.

Meneer Wong leent € 5.000 bij de bank. Hij moet acht procent rente betalen.

→ Hoeveel geld verdient de bank aan deze lening?

€

MEER WETEN?

Kijk op www.schooltv.nl en zoek op 'Wat doet de bank met je spaargeld?'.

DE WAARDE VAN GELD KENNEN

Op deze bladzijdes leer je over:

- * de risico's van internetbankieren
- * hoe je veilig met bankgegevens omgaat
- * hoe je een veilige pincode kiest
- * het risico van Cryptogeld

SHOULDERING

Een handige zakkenroller let goed op als jij in een winkel je pincode moet geven. Hij of zij probeert over je schouder mee te kijken als jij die vier geheime cijfers intypt. En als je pech hebt, heeft de dief even later je pasje te pakken.

TIPS

- * Let op of er niet iemand dicht achter je staat als je pint.
- * Scherm het toetsenbord van het pinapparaat af met je andere hand.
- * Stop je bankpasje goed weg in je jas of tas.

SKIMMING EN CASH TRAPPING

Geld pinnen uit de muur doe je misschien niet zo vaak. Maar als je het wel doet, let dan goed op het apparaat. Er kan namelijk mee gerommeld zijn. Dan is er bijvoorbeeld een apparaatje op geplaatst waarmee criminelen mee kunnen lezen met je bankgegevens. Of ze hebben ergens een camera gehangen. Bij cash trapping zorgen criminelen dat er geen geld uit de betaalautoomaat komt. Als je wegloopt, haalt een ander jouw geld eruit.

TIPS

- * Kijk goed naar de betaalautoomaat. Zie je iets gek, pin dan niet.
Gek = een camera in de lichtbak, een nep-toetsenbord over het gewone toetsenbord, een opzetstuk op de kaartlezer of in de bak waarin het geld valt.

Wat doen al die rare Engelse woorden hier? Dit zijn allemaal vervelende dingen die kunnen gebeuren als criminelen achter je geld aan gaan. Nou is jouw zakgeld misschien niet zo heel interessant voor een dief, maar zorg ervoor dat je de risico's van (internet)bankieren wel kent!

PHISHING

Je krijgt een mail van je bank. Of van de politie. Het bericht ziet er keurig uit. Het logo staat erop, er staat netjes een handtekening onder. In de mail vragen ze of je je bankgegevens door wilt geven: het nummer van je bankpas en je pincode.

Dat moet je dus nooit doen. Ook bij de bank weten ze je pincode niet. Die is alleen voor jezelf. Je geeft dit soort gegevens nooit zomaar door aan een ander. En de bank of de politie zullen er ook niet om vragen. Dit is een nep-mail van criminelen!

TIPS

- * Geef nooit zomaar persoonlijke gegevens door via internet of mail.
- * Als je twijfelt, vraag dan of een volwassene even meekijkt.
- * NIEMAND hoeft je pincode te weten!

SPOOFING

Spoofing is eigenlijk hetzelfde als phishing, alleen gaat het via de telefoon. Iemand belt je op. Zegt dat hij of zij van de bank is, of van de gemeente. En dan willen ze persoonlijke dingen van je weten. Ook hier zitten criminelen achter. Vertel ze dus niets.

TIPS

- * Hang gewoon op als je een telefoontje niet vertrouwt.
- * Zeg dat je één van je ouders of een andere volwassene gaat roepen.
- * Ook via WhatsApp of een tikkie kun je op deze manier voor de gek worden gehouden!

KIES* EEN VEILIGE PINCODE

Vier getallen die je goed moet onthouden. Hoe doe je dat? Dan kun je natuurlijk voor iets makkelijkjes kiezen: 1111 of 1234. Maar dat is niet zo slim. Stel je voor dat iemand anders jouw bankpasje in handen krijgt en weleens wil zien hoeveel geld je hebt. Dan zijn dit natuurlijk de codes die hij of zij probeert!

Ook het kiezen van je geboortedatum is misschien niet handig. Wat als je degene die je pasje pikt kent? Dan weet die misschien ook wel wanneer je jarig bent.

De oplossing: oefenen! Leer die vier getallen uit je hoofd. Want, oh ja: je pincode op de achterkant van je pasje zetten of op een briefje in je portemonnee, dat is natuurlijk ook geen goed idee!

* Je kunt niet bij iedere bank je pincode aanpassen. Dan zit er dus niets anders op dan de code die je krijgt uit je hoofd te leren.

MONEY MULING

Een money mule noemen ze ook wel een geldezel of katvanger. Iemand vraagt je of hij of zij je bankrekening mag gebruiken. Er wordt dan geld op je bank gestort en als dank mag je er nog wat van houden ook! Maar trap er niet in, want dat geld is niet in de haak. Het komt uit criminele activiteiten, zoals de verkoop van drugs of van een overval. Ze noemen dat 'zwart geld'. Door jouw rekening proberen ze het geld 'wit' te wassen. Nu heb je hier nog niet mee te maken, maar op de middelbare school kun je hiervoor benaderd worden. En het is strafbaar! Als je betrapt wordt, sta je bekend als fraudeur en kun je niet meer zomaar een bankrekening openen.

TIPS

- * Geef nooit iemand die je niet kent je bankgegevens.
- * Vertrouw je het niet, haal er dan een leraar of ouder bij.

TIP!

Laat je niet afschrikken door deze verhalen. Als je voorzichtig bent en de tips goed hebt gelezen, ben je goed voorbereid.

BITCOINS

Je hoort weleens van die verhalen: een YouTuber is stinkend rijk geworden door al haar geld om te zetten in crypto-munten, zoals bitcoin.

Maar als het zo simpel was om rijk te worden, deed iedereen het wel. Het risico dat je je geld verliest is bij bitcoin en vergelijkbare munten behoorlijk groot.

✓ TEST

TEST JE OUDERS

Ken je ouders alle woorden die je net hebt geleerd? Vraag het ze maar eens. Misschien kun je ze nog wat leren!

1 WAT = WAT?

Heb je het een beetje op een rij?

→ Trek een lijn van de woorden naar de zinnen.

Shouldering •

Iemand rommelt zo met een betaalautoomaat dat er geen geld uitkomt.

Phishing •

Via een telefoontje probeert iemand achter persoonlijke gegevens te komen.

Spoofing •

Iemand wil je bankrekening gebruiken om zwart geld op te zetten.

Skimming •

Door te rommelen met een betaalautoomaat komt iemand achter je bankgegevens.

Cash trapping •

Iemand probeert over je schouder mee te kijken om je pincode te ontdekken.

Money muling •

Via een nepmail probeert iemand achter persoonlijke gegevens te komen.

GEEF JE GELD GOED UIT

Op deze bladzijdes leer je over:

- * prijsbewust zijn
- * rekenen voordat/als je betaalt

1 HEB JIJ VERSTAND VAN PRIJZEN?

Heb je zin om je geld te laten rollen? Doe het niet zomaar! Zorg ervoor dat je wel een idee hebt wat iets ongeveer kost. Anders kun je misschien beter even verder shoppen. Test je kennis. Hoe duur denk je dat deze spullen zijn?

→ Verbind elk plaatje met de juiste prijs.

Kolonisten van Catan – basisspel

Pokémonkaarten boosterset

Technisch Lego

Apple iPhone 13

Skates

€ 4,74

€ 899,00

€ 33,89

€ 31,95

€ 16,99

TIP!

Koop je iets met contant geld in een winkel, reken dan altijd mee. Hoeveel heb je gegeven en hoeveel krijg je terug? Tel ook na of het teruggegeven geld klopt.

2 EN WAT KOST DIT?

Wat denk jij dat deze spullen ongeveer kosten?

→ Vul een prijs in op het prijskaartje.

€ 320,00

€ 16,99

€ 99,00

€ 64,99

€ 19,95

3 VAN GOEDKOOP NAAR DUUR

Ook in de supermarkt is het handig om te weten wat je kunt kopen van je zakgeld.

→ Selecteer deze spullen van goedkoop naar duur. Trek een lijn naar de juiste plek op de meter.

goedkoop duurder nog duurder

zak chips

doos
Magnums

bakje met
kaasblokjes

los blikje cola

los pakje kauwgom

zak drop

4 HOEVEEL HEB JE NOG?

Je gaat een skateboard kopen. Je hebt 85 euro.

→ Hoeveel geld heb je nog over als je het skateboard betaald hebt?

€

5 PETJE OP!

Je wilt deze pet het liefst in zoveel mogelijk kleuren kopen. Je hebt € 32,50.

→ Hoeveel petten zijn straks van jou?

petten

€ 12,75

Koop je iets met je bankpas in een winkel, let dan goed op. Heeft de kassamedewerker het juiste bedrag ingetoetst? Check het voor je te veel betaalt!

MENING

SPULLEN KOPEN IS EEN MAKKIE

→ Geef je mening:

BESLISSEN WAT JE WILT
KOPEN IS MAKKELIJK.

☐ eens ☐ oneens

Waarom?

GEEF JE GELD GOED UIT

Op deze bladzijdes leer je over:

- * verschillende geldtypes
- * een aankoopbeslissing nemen

1 SPEEL DE GELDTYPE-TEST

Hoe ga jij met je geld om? Geef je graag uit wat je hebt of ben je juist heel zuinig? Je kunt ontdekken wat voor type je bent met deze test. Ga naar scholieren.nibud.nl/geldtypetest en beantwoord de vragen.

→ Kruis hier aan wat de uitslag is van de geldtest.

Ik ben een:

- ☐ Superspaarder
- ☐ Rekenmaster
- ☐ Geld-chaoot
- ☐ Big spender

Bij de uitslag kun je ook lezen wat voor andere geldtypes er zijn.

→ Kruis hier aan wat voor geldtype je het liefst zou willen zijn:

- ☐ Superspaarder
- ☐ Rekenmaster
- ☐ Geld-chaoot
- ☐ Big spender

DISCUSSIE

TIPS EN TOPS

Je hebt net gezien dat er verschillende soorten geldtypes zijn. Praat in een groepje van drie of vier kinderen over deze stelling:

IEDER GELDTYPE HEEFT VOOR- EN NADELEN.

Bespreek of jullie het hiermee eens zijn of niet en waarom. Schrijf op wat jullie hebben bedacht.

→ Wij zijn het hiermee ☐ wel ☐ niet eens, omdat:

2

BRUGKLAS-TAS

Als je naar de middelbare school gaat, heb je een tas nodig voor je spullen. Hoe bepaal jij welke tas je kiest?

→ Geef met de cijfers 1 tot en met 5 aan in welke volgorde jij dit doet.

- ☐ Ik kies de kleur van de tas.
- ☐ Ik zoek op internet naar tassen die ik leuk vind.
- ☐ Ik vraag hoeveel ik voor een tas mag uitgeven.
- ☐ Ik bedenk hoe groot en stevig de tas moet zijn.
- ☐ Ik zoek de prijs op van de tassen die ik leuk vind.

3

KOPEN OF NIET?

Radmillo heeft gespaard om een koptelefoon te kopen. Maar nu twijfelt hij, omdat hij bang is dat hij spijt krijgt.

→ Kruis aan welk advies jij Radmillo zou geven:

- ☐ Je moet die koptelefoon alleen kopen als je hem héél graag wilt hebben.
- ☐ Je moet die koptelefoon gewoon kopen, want je hebt er hard voor gespaard.
- ☐ Je kunt die koptelefoon beter niet kopen, want dan heb je lekker veel geld.
- ☐ Je kunt de koptelefoon beter niet kopen als je daarna geen geld meer overhoudt.
- ☐ Slaap er een nachtje over. Als je hem over drie dagen nog heel graag wilt, dan kun je dan beslissen.

→ Ik geef dit advies, omdat...

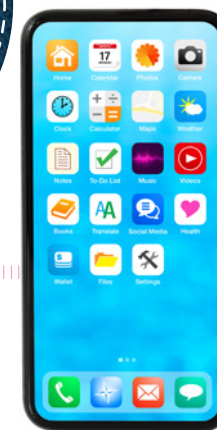

Van de kinderen die tien jaar zijn, heeft meer dan de helft een mobiele telefoon.

Bron: Telecompaper

TIP!

Niet elke aanbieding is even interessant. Kijk daarom op internet of in andere winkels om te zien wat het product daar kost. Misschien is het daar nog wel goedkoper...

4

AANBIEDING! WAT DOE JIJ?

Eindelijk is de telefoon die jij zo graag wilt hebben in de aanbieding.

→ Kruis aan wat jij doet:

- ☐ Ik gebruik al mijn spaargeld en koop de telefoon meteen.
- ☐ Ik reken uit hoeveel geld ik heb en ik bepaal dan of ik de telefoon ga kopen.
- ☐ Die moet ik hebben! Desnoods leen ik er geld voor.

TIP!

Koop je iets online, denk er dan aan dat er nog verzendkosten bij kunnen komen. Ook die moet je kunnen betalen.

5

WELKE KOOP JIJ?

Stel je hebt vijftig euro kledinggeld en je wilt een spijkerbroek kopen.

→ Kruis aan welke jij kiest:

Waar let jij op als je een broek kiest?

→ Vul de cijfers 1 t/m 6 in:

1 = niet belangrijk
6 = superbelangrijk

____	Merk	____	Kwaliteit
____	Prijs	____	Model
____	Kleur	____	Hoe hij staat

GEEF JE GELD GOED UIT

Op deze bladzijdes leer je over:

- * omgaan met verleidingen
- * addertjes onder het gras
- * spijt van een aankoop

1 KOOPJE?

Suus wil een mobiele telefoon kopen. Ze heeft een geweldige aanbieding gevonden. Bekijk deze advertenties goed.

ADVERTENTIE 1

Lazy Smartphone 7G TOESTEL GRATIS!

500 MB + 300 minuten/sms'jes

€ 15,00 per maand

Jouw voordeel: **€ 403,-**

Aansluitkosten: € 14,99

In samenwerking met provider **Telefijn**

Altijd 24 maanden korting op een abonnement!

ADVERTENTIE 2

Telefijn

Abonnement (24 maanden)

300 minuten/sms'jes	€ 6,00
500 MB	€ 6,00
Totaal per maand	€ 12,00

Na 24 maanden € 16,00 per maand

Bezorgkosten	€ 0,00
Aansluitkosten	€ 14,99

ADVERTENTIE 3

Lazy Smartphone 7G Los toestel

- 4.3 inch beeldscherm
- 6 megapixel camera
- 4 GB opslagruimte
- Eenvoudige bediening

~~€ 219,-~~
€ 203,-

→ Reken uit: bespaart Suus echt € 403,00 op een abonnement dat twee jaar loopt?

☐ ja ☐ nee, want:

MEER WETEN?

Kijk op scholieren.nibud.nl en zoek op 'verleidingen'.

2 MARKTPLAATS

Je koopt via Marktplaats een tweedehands tablet. Je spreekt met de verkoper af dat zij de tablet opstuurt. Je hoeft maar de helft van de nieuwprijs te betalen. Mooi toch! Of niet?

→ Schrijf twee risico's op die je loopt bij deze aankoop.

1

2

3 KOOP NU, BETAAL LATER

Bij sommige winkels of websites kun je kopen op afbetaling. Je betaalt een aankoop niet in één keer, maar geeft elke maand een deel van het bedrag aan de verkoper. Je betaalt dus in termijnen. Het nadeel is dat je uiteindelijk veel meer moet betalen.

Stel je wil een spelcomputer kopen van € 459,99.

Als je kiest voor afbetalen, betaal je 11 maanden € 41,00 per maand en de laatste maand € 48,67.

→ Wat betaal je in totaal voor de spelcomputer als je kiest voor afbetalen?

€

→ Hoeveel heb je dan meer betaald dan de oorspronkelijke prijs?

€

4 WAT NU?

Lees de strip. Wat gebeurt er in het volgende plaatje?

→ Teken of schrijf het.

MEER WETEN?

Kijk op scholieren.nibud.nl en zoek op 'Wat kost een Playstation?'.

Bij niet alle winkels krijg je je geld terug. Soms kun je alleen iets ruilen. Er zijn ook spullen die helemaal niet terug mogen naar een winkel. Let hierop als je iets koopt.

Op de kassabon van een winkel staat binnen welke tijd je je aankopen terug kunt brengen. Bij een webwinkel staat dit in de voorwaarden. Dit is minimaal veertien dagen. Houd die datum dus in de gaten!

TIP!

Als je winkelt bij een webshop met dit keurmerk, weet je dat alles goed is geregeld.

5 SPIJT

Soms heb je iets te snel gekocht. Je hebt je bedacht en je wilt je aankoop toch niet meer hebben.

→ Wat heb je nodig om iets terug te brengen naar de winkel?

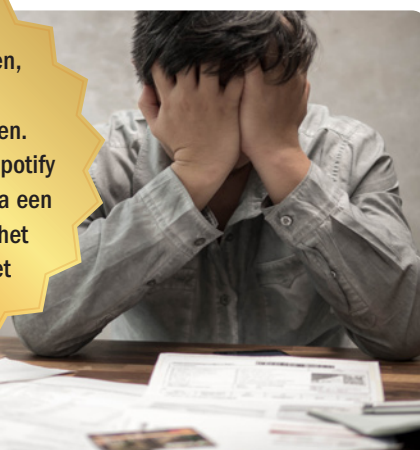
→ Wat heb je nodig om iets terug te sturen naar een webwinkel?

→ Kijk op de kassabon. Hoeveel dagen heb je om de kleding terug te brengen naar de winkel?

dagen

Veel jongeren krijgen geldproblemen, doordat ze allerlei abonnementen afsluiten. Bijvoorbeeld bij Netflix, Spotify of voor een Swapfiets. Na een tijdje kunnen ze soms het abonnementsgeld niet meer betalen.

GEEF JE GELD GOED UIT

Op deze bladzijdes leer je over:

- * waarom het ene product duurder is dan het andere
- * merken
- * hoe bedrijven reclame maken

1 EEN SHIRTJE SCOREN

Kijk maar eens naar deze shirtjes. Wat moeten die ongeveer kosten?

→ Trek een streep van het shirt naar het prijskaartje.

→ Waarom is het ene shirt zoveel duurder dan het andere?

→ Welk shirt zou jij het liefste hebben? En waarom?

MEER WETEN?

Kijk op scholieren.nibud.nl en zoek op 'merken'.
Kies: 'Merken: hot or not?'.

Dat een product duur is, wil niet altijd zeggen dat het beter is dan een goedkoper alternatief.

2 PROOST!

In deze twee flessen zit evenveel cola. Toch is de ene fles duurder dan de andere.

→ Kruis aan hoe dat kan.

(je mag meer dan één antwoord kiezen)

- ☐ De cola zonder merk is in de aanbieding.
- ☐ Coca-Cola is een bekend merk en daardoor duurder.
- ☐ De merkloze cola is goedkoper, omdat die door veel meer mensen wordt gedronken.
- ☐ Coca-Cola is gezonder en daarom is het duurder.
- ☐ Mensen vinden Coca-Cola lekkerder en vinden het daarom oké dat het duurder is.

Fabrikanten willen graag dat je gelooft dat zij het allerbeste, lekkerste, mooiste, gezondste product maken. Dat doen ze door reclame te maken. Dat kost veel geld en daardoor worden die producten duurder.

3 A-MERK OF HUISMERK

Supermarkten verkopen vaak producten van hun eigen merk, een huismerk. Maar ze verkopen ook producten die je kent van de reclame. Dat zijn producten van een A-merk. De huisproducten zijn vaak goedkoper. Ze staan meestal onderaan in de winkel. De A-merken staan juist op ooghoogte (voor volwassenen). Wil je geld besparen? Dan moet je dus bukken!

→ Noem een huismerk.

→ Noem een A-merk.

4 SNOEP BIJ DE KASSA

Iedereen moet langs de kassa van een supermarkt en vaak sta je er even te wachten. Een slimme plek dus om snoep neer te leggen. Zo word je verleid door een reep chocola of een rolletje pepermunt, dat je eigenlijk niet ging kopen. Toch zijn er ook winkels waar juist geen snoep meer bij de kassa ligt.

→ Vul in waarom winkелеigenaren geen snoep meer bij de kassa leggen:

5 LEKKER, ZEG!

Op straat delen ze gratis drankjes uit.

→ Bedenk twee redenen waarom ze dat doen.

1

2

6 WAT IS WAAR?

Wat weet je van reclame?

→ Kruis aan wat waar is volgens jou.

(je mag meer dan één antwoord kiezen)

- ☐ Reclame is bedoeld om mensen over te halen bepaalde spullen te kopen.
- ☐ Reclame is bedoeld om mensen mooie filmpjes of foto's te laten zien.
- ☐ Reclame is bedoeld om ervoor te zorgen dat mensen geen slechte spullen kopen.
- ☐ Reclame is bedoeld om mensen meer te vertellen over een bepaald product.

MEER WETEN?

Kijk op scholieren.nibud.nl en zoek op 'reclame'.

Kies: 'Reclame: om te verleiden'.

Je zit te kijken naar je favoriete serie als iemand op tv een zak chips opentrekt. Ineens krijg jij ook zin in die chips van dat merk. Dat noemen ze sluikreclame: reclame die verstopt zit in gewone programma's.

GEEF JE GELD GOED UIT

Op deze bladzijdes leer je over:

- * geld lenen
- * schulden terugbetalen
- * rente betalen

1 LENEN OF NIET?

Als je graag iets wilt kopen, maar je hebt het geld er niet voor, dan kun je sparen of lenen.

→ Heb jij weleens geld geleend?

☐ ja ☐ nee, omdat:

MEER WETEN?

Kijk op scholieren.nibud.nl en zoek op 'geld lenen'.

TIP!

Leen je geld van iemand? Spreek dan goed met elkaar af wanneer het wordt terugbetaald. Zo is het voor jullie allebei duidelijk en zijn er geen verkeerde verwachtingen.

2

SPELREGELS VOOR LENEN

Het is belangrijk om goed na te denken voor je geld leent, zodat je geen spijt krijgt.

→ Schrijf drie vragen op die je jezelf kunt stellen als je geld wilt lenen.

1

2

3

3

SCHULD AFLOSSEN

Jordy wil graag een draadloze koptelefoon. Hij heeft van veel mensen geld geleend: € 24,00 van zijn vriend Rachid, € 67,00 van zijn moeder en € 11,00 van zijn zus.

Jordy wil iedereen terugbetalen. Hij gaat flessen verzamelen om statiegeld te verdienen. Er zit € 0,25 statiegeld op een fles. Hij heeft al veertien tassen met negen flessen.

→ Hoeveel schuld moet Jordy in totaal terugbetalen?

€

→ Hoeveel statiegeld heeft hij al?

€

→ Hoeveel flessen moet Jordy nog verzamelen om de rest van zijn schuld af te lossen?

flessen

4

LENEN BIJ DE BANK

Stel iemand leent € 500,00 van de bank. Na een jaar heeft hij € 550,00 aan de bank terugbetaald. Dat is € 50,00 meer!

→ Schrijf op waarom dat zo is.

DISCUSSIE

BESTE VRIENDEN

Praat in een groepje van drie of vier kinderen over deze stelling:

HET IS NIET SLIM OM GELD TE LENEN VAN EEN GOEDE VRIEND.

Bespreek of jullie het hiermee eens zijn of niet en waarom. Schrijf op wat jullie hebben bedacht.

Wij zijn het hiermee ☐ eens ☐ oneens, omdat:

Mensen die geld lenen, doen dat vaak om een auto te kunnen kopen.

5

WAT IS WAAR?

Bij een bank kun je geld lenen. Maar niet zomaar.

→ Kruis aan welke van deze zinnen waar zijn.

(je mag meer dan één antwoord kiezen)

- ☐ Bij de bank kunnen volwassenen geld lenen.
- ☐ Bij de bank kunnen kinderen geld lenen.
- ☐ Je kunt zoveel geld lenen van een bank als je maar wilt.
- ☐ Als je geld leent van de bank, betaal je honderd procent rente.

Als je meer geld uitgeeft dan er op je bankrekening staat, kom je in de min. Dat noemen we 'rood staan'. Je hebt dan een schuld aan de bank, die je met veel rente terug moet betalen.

LEEN VOOR EEN HUIS

Veel mensen lenen geld bij de bank om een huis te kunnen kopen. Zo'n lening heet een hypotheek. Elke maand moet je een afgesproken bedrag terugbetalen aan de bank, plus rente. Vaak duurt het wel dertig jaar voor zo'n hypotheek is afgelost (betaald).

VOORUITDENKEN

Op deze bladzijdes leer je over:

- * sparen
- * een spaarplan maken
- * digitaal sparen

DISCUSSIE

KOOP MAAR RAAK

Praat in een groepje van drie of vier kinderen over deze stelling:

HET IS GOED DAT JE NIET ALLES WAT JE WILT HEBBEN ZOMAAR KUNT KOPEN.

Bespreek of jullie het hiermee eens zijn of niet en waarom. Schrijf op wat jullie hebben bedacht.

→ Wij zijn het hiermee ☐ wel ☐ niet eens, omdat:

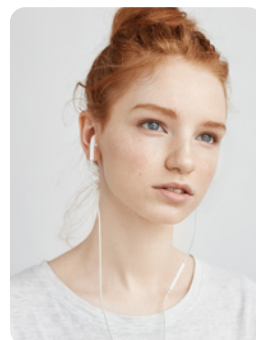
78 procent van de kinderen tussen twaalf en veertien jaar heeft spaargeld.

Bron: Nibud scholieren-onderzoek 2020.

1 EEN PLAN OM TE SPAREN

Anouk krijg elke week € 3,50 zakgeld. Op zaterdag helpt ze haar oma met de boodschappen. Daar krijgt ze een euro voor. Anouk koopt van haar eigen geld elke week voor € 1,25 iets lekkers na de tennisles.

→ Zet Anouks inkomsten en uitgaven van een week op een rij:

	Inkomsten	Uitgaven
Totaal		
Over		

→ Anouk wil deze schoenen kopen. Hoe lang moet ze daarvoor sparen?

weken

DOE HET ZELF

Wat zijn jouw inkomsten en uitgaven? En waar wil jij voor sparen?

→ Maak een spaarplan voor jezelf.

	Inkomsten	Uitgaven
Totaal		
Over		

→ Hoe lang duurt het voor je kunt kopen wat je wilt?

weken

2 TIJD VOOR EEN FILM

Mei-Lan wil graag een abonnement op Netflix. Dat kost € 143,88 voor een jaar. Ze heeft al € 113,00. Per week spaart ze € 2,50.

→ Hoe lang moet Mei-Lan nog sparen?

weken

MEER WETEN?

Kijk op scholieren.nibud.nl en zoek op 'sparen'. Kies: 'Hoezo sparen?'.

3 WAAROM ZOU JE SPAREN?

Wat is voor jou de belangrijkste reden om geld te sparen?

→ Vul de cijfers 1 t/m 7 in:

1 = niet belangrijk
7 = superbelangrijk

Ik spaar, omdat...

- ☐ ...ik dan iets duurs kan kopen wat ik nu niet zomaar kan betalen.
- ☐ ...ik dan altijd geld heb om iets lekkers te kopen.
- ☐ ...ik dan geld heb om mijn telefoon te betalen.
- ☐ ...ik geld wil hebben voor later.
- ☐ ...ik niet weet waaraan ik mijn geld moet uitgeven.
- ☐ ...ik graag iets leuks wil doen met mijn vrienden/vriendinnen.
- ☐ ...ik

MEER WETEN?

Kijk op scholieren.nibud.nl en zoek op 'sparen'. Kies: 'Sparen met een plan'.

4 NAAR DE KERMIS

Levi spaart al zijn zakgeld om een snowboard te kunnen kopen. Maar dan komt de kermis. Hij krijgt van zijn ouders € 15,00 kermisgeld. Zijn vriend Bodil heeft € 35,00 te besteden op de kermis.

→ Kruis aan wat jij zou doen als je Levi was:

- ☐ Ook het kermisgeld sparen, zodat ik het snowboard eerder kan kopen.
- ☐ Mijn € 15,00 uitgeven op de kermis.
- ☐ € 20 van mijn rekening halen, zodat ik evenveel kermisgeld heb als Bodil.
- ☐ Iets anders, namelijk:

DIGITAAL SPAARPOTJE

Je kunt je geld in een oude sok onder je bed bewaren, maar sparen kan ook digitaal. Veel banken bieden dit aan. Je moet dan wel een spaarrekening hebben. Vervolgens geef je aan hoeveel geld er elke maand automatisch moet worden overgemaakt. Handig!

VOORUITDENKEN

Op deze bladzijdes leer je over:

- * onverwachte uitgaven
- * een plan maken
- * rekening houden met bijkomende kosten

1 OEPS, KAPOT!

Pats! Daar gaat je telefoon. Op de grond. Scherm kapot en dus niet meer te gebruiken. Nieuw glas kost minstens honderd euro. Maar zoveel geld heb je niet. Wat kun je doen om dit probleem op te lossen?

→ Verzin een oplossing en schrijf die op:

DISCUSSIE

APPELTJE VOOR DE DORST

Praat in een groepje van drie of vier kinderen over deze stelling:

JE MOET ALTIJD ZORGEN DAT JE WAT GELD HEBT VOOR ALS ER IETS ONVERWACHTS GEBEURT.

Bespreek of jullie het hiermee eens zijn of niet en waarom. Schrijf op wat jullie hebben bedacht.

→ Wij zijn het hiermee ☐ wel ☐ niet eens, omdat:

2 BUBBEL PECH

Aicha wil graag een pakket met lekkere badschuim kopen voor haar moeder. Ze schraapt al haar geld bij elkaar en kan precies € 18,95 betalen. Maar als ze haar bestelling online doorgeeft, moet ze ineens 23,90 betalen.

→ Wat is Aicha vergeten?

3 TELEFOONKOSTEN

Natuurlijk wil je graag een telefoon. Maar met alleen een toestel ben je er nog niet. Je moet dat ding ook kunnen gebruiken! Dat kun je op verschillende manieren doen.

→ Lees de onderstaande zinnen en geef aan of ze bij prepaid horen of bij een abonnement.

Prepaid		Abonnement
☐	Je moet achttien zijn om dit af te kunnen sluiten.	☐
☐	Dit is voordeliger als je maar weinig MB's gebruikt.	☐
☐	Je betaalt een vast bedrag per maand.	☐
☐	Ga je over de afspraak heen, dan moet je vaak flink betalen.	☐
☐	Je betaalt alleen voor wat je gebruikt.	☐

MEER WETEN?

Kijk op scholieren.nibud.nl en zoek op 'uitgaven'. Kies: 'Abonnement of prepaid?'.

Een sim-only abonnement is vaak veel goedkoper dan een abonnement met een telefoon erbij.

TIP!

Gebruik alleen 'gratis' wifi waar een wachtwoord voor nodig is, zoals thuis en bij vrienden. Gebruik liever niet de openbare wifi op straat en in de winkel. Dat is minder veilig.

4 BUITEN JE BUNDEL?

Bekijk deze telefoonrekening en beantwoord de vragen.

→ Zijn de kosten binnen de bundel gebleven?

☐ ja ☐ nee

→ Is het aantal MB's overschreden of het aantal belminuten?

☐ geen ☐ MB's ☐ belminuten ☐ allebei

→ Hoeveel moet de eigenaar van deze telefoon extra betalen?

€

→ Wat betaalt de eigenaar van deze telefoon als zij binnen de bundel blijft?

€

TIP!

Betalen je ouders de kosten van je abonnement? Spreek goed af wie er moet betalen als je buiten je bundel gaat!

De Amerikaanse Celina Aarons kreeg begin 2022 een telefoonrekening van 201.000 dollar. Ze was twee weken naar Canada gegaan, zonder haar telefoon op de internationale modus te zetten. Binnen Europa zal dit je niet snel overkomen, maar let wel op als je op vakantie gaat buiten de EU!

Verbindingsweg 21
1234 AB Amsterdam

Factuur
Factuurnummer 202083767827

Klantnummer 003763778-12
1GB + 120 minuten bellen

20-03-2022

	Duur/aantal	Periode	Bedrag	Totaal
Kostenoverzicht				21,28
Maandkosten				
Go-plus		20.02.22 t/m 19.03.22	0,00	
1 GB + 120 min. bellen		20.02.22 t/m 19.03.22	21,28	
Klantvoordeel 2 GB		20.02.22 t/m 19.03.22	0,00	
Gebruikskosten buiten bundel Go-plus		t/m 19.02.22		11,72
Vaste nummers	3:56 min.		1,07	
Overige mobiele nummers	41:48 min.		10,65	
Kortingen/overige kosten				-10,49
€7,50 korting 1 GB + 120 min. bellen		20.02.22 t/m 19.03.22	-7,99	
Klantvoordeel €2,50		20.02.22 t/m 19.03.22	-2,50	
Totaal				€22,51

HOE KOM JE AAN GELD?

Op deze bladzijdes leer je over:

- * hoe je omgaat met zakgeld
- * hoe je omgaat met kledinggeld

JE EIGEN CENTEN

Krijg jij ook zakgeld? Het is fijn om wat geld te hebben waarover je zelf de baas bent. Zo kun je iets kopen wat je graag wilt hebben. Of iets leuks doen.

Hoeveel zakgeld je krijgt, bepalen je ouders. Bij de één is het wat meer dan bij de ander. Wat kinderen gemiddeld krijgen? Dat zie je hier:

Op de basisschool: hoeveel zakgeld geven ouders?

leeftijd	zakgeldbedrag per week in €
9 jaar	1,10 tot 2
10 jaar	2 tot 2,30
11 jaar	2 tot 2,30
12 jaar	2,30 tot 3

Bron: Nibud kinderonderzoek 2018.

Op de middelbare school: hoeveel zakgeld geven ouders?

leeftijd	zakgeldbedrag per maand in €
12 jaar	17 tot 20
13 jaar	20 tot 22
14 jaar	22 tot 25

Bron: Nibud scholierenonderzoek 2020.

89 procent van de scholieren krijgt zakgeld.

Op de middelbare school krijgt iets meer dan de helft van de kinderen iedere maand kledinggeld. Geld om kleren en schoenen van te kopen dus.

1 POEN-PRAATJES

Krijg jij zakgeld?

→ Kruis je antwoord aan.

☐ ja

☐ nee

Hoe regelen jullie het thuis als je graag iets wilt hebben?

→ Schrijf het op:

Klopt het zakgeld dat je krijgt met de richtlijnen van het Nibud?

→ Bekijk het overzicht en vul in:

☐ Ja

☐ Nee, ik krijg meer.

☐ Nee, ik krijg minder.

WAT MOET JIJ VAN JE EIGEN GELD BETALEN?

→ Kruis aan of vul in:

☐ Cadeautjes voor vrienden/vriendinnen

☐ Spullen die ik voor mezelf wil hebben

☐ Uitjes met vrienden

☐ Snoep

☐ De kosten van mijn telefoon

☐ Iets anders, namelijk:

2

LAAT DAT ZAKGELD MAAR ROLLEN!

Waar gaat al dat zakgeld naartoe? Dat zie je in dit overzicht:

Top 10 van meest gekochte producten of diensten, gekocht van eigen geld door scholieren

	Scholieren kopen:	% dat (eigen) geld uitgeeft	Per maand gemiddeld in €
1	Eten, snoep en drinken (bijv. voor in de pauze)	76%	15
2	Cadeaus voor anderen	64%	11
3	Spel(computer), games, apps en in-app-aankopen	62%	14
4	Sieraden en accessoires	51%	12
5	Kleding en schoenen	48%	48
6	Uitgaan, café, discotheek, festival en concerten	47%	24
7	Dagje uit (bijv. zwembad, pretpark, dierentuin, bioscoop)	40%	16
8	Boeken, bordspellen en speelgoed	37%	10
9	Mobiele telefoon (kosten voor internet, sms, bellen)	30%	14
10	Shampoo, douchegel en make-up	21%	12

Bron: Nibud Scholierenonderzoek (2020)

Waar geef jij je zakgeld aan uit?

→ Maak je eigen top 5.

1

2

3

4

5

MENING

MEER IS BETER!?

Geef je mening:

IK SNAP NIET DAT MIJN OUDERS MIJ NIET VEEL MEER ZAKGELD GEVEN.

☐ eens ☐ oneens

Waarom?

TIP!

Koop je kleren tweedehands, bijvoorbeeld via een site. Of ruil kleding met vrienden of vriendinnen. Dan kun je meer doen met je geld!

3

SLIM SPENDEREN

Hoe kun je zoveel mogelijk kopen van je kledinggeld?

→ Bedenk drie trucjes en schrijf ze op.

Truc 1

Truc 2

Truc 3

TIP!

Spreek goed af met je ouder(s) wat je wel en niet mag kopen van je zakgeld of kledinggeld. Wil je iets kopen wat duurder is dan het geld dat je krijgt? Maak dan een spaarplan.

HOE KOM JE AAN GELD?

Op deze bladzijdes leer je over:

- * bijbaantjes
- * andere manieren om geld te verdienen

1 JE EERSTE BAANTJE

Kinderen in Nederland mogen pas werken als ze wat ouder zijn. Wat weet jij daarvan?

→ Lees de teksten en vul in of dit mag of niet.

Mag dit?

☐ ja ☐ nee

Mag dit?

☐ ja ☐ nee

Mag dit?

☐ ja ☐ nee

Mag dit?

☐ ja ☐ nee

HOE ZIT HET?

Als je dertien bent, mag je werken. In schoolweken mag dat niet meer dan twee uur per dag zijn en in totaal niet meer dan twaalf uur per week. In de vakantie mag je niet meer dan zeven uur per dag werken en vijftig uur in totaal. Het werk mag niet zwaar zijn en moet overdag gebeuren. Werken op zondag mag niet. Als je veertien bent, zijn de regels soepeler.

MEER WETEN?

Kijk op scholieren.nibud.nl en zoek op 'werk'.

Kies: 'Werk: wat mag ik (niet)?'.

2

HOE VIND JE EEN BIJBAAN?

Hoe kom je eigenlijk aan een baan?

→ Schrijf drie ideeën op hoe je aan werk kunt komen.

1

2

3

TIP!

Ben je nog te jong om officieel te werken? Doe dan klusjes voor je ouders of kennissen in ruil voor een kleine vergoeding.

TIP!

Je kunt ook geld verdienen door spullen te verkopen die je niet meer nodig hebt. Dat kan via internet of op een dekenstje op de vrijmarkt!

HANDIGE VOGELS

Echte ondernemers beginnen gewoon hun eigen bedrijf om geld te verdienen. Als je toestemming hebt van een ouder of voogd kun je je inschrijven bij de Kamer van Koophandel. Je kunt dan bijvoorbeeld spullen gaan verkopen via een webshop.

👍 MENING

ECHT IETS VOOR MIJ!?

Geef je mening:

IK ZOU OOK WEL EEN EIGEN BEDRIJFJE WILLEN BEGINNEN.

☐ eens ☐ oneens

Waarom?

Wat voor bedrijfje past bij jou?

Er staan ruim tweehonderd kinderen tussen de tien en veertien jaar ingeschreven bij de Kamer van Koophandel met hun eigen bedrijf.

HOE KOM JE AAN GELD?

Op deze bladzijdes leer je over:

- * geld verdienen met social media
- * geld verdienen door spullen online te verkopen

Misschien kijk je graag naar ze: YouTubers die rondrijden in peperdure auto's. Die kastenvol kleding, sieraden en make-up hebben en elke dag iets leuks gaan doen. Het lijkt alsof ze bakkenvol geld verdienen door alleen maar een beetje te gamen of flauwe grappen uit te halen met hun vrienden. Maar een beroemde influencer worden, is natuurlijk niet voor iedereen weggelegd. Het draait allemaal om...

LIKES

VOLGERS

SUBSCRIBERS

IEWS

HOE DAN?

Instagram, TikTok, Twitch en YouTube zijn allemaal kanalen waarmee je kijkers kunt bereiken en geld verdienen. Dat gaat op verschillende manieren:

RECLAME

De kanalen TikTok en YouTube verdienen geld aan advertenties die rondom video's te zien zijn. Hoe meer mensen deze kanalen bezoeken, hoe meer geld. Als je filmpjes plaatst die veel worden bekeken, deel je mee in die opbrengsten.

Moet je wel even aangeven dat je dat wilt, anders gaat het geld gewoon naar TikTok en YouTube zelf!

Zit je net lekker te kijken naar iemands nieuwe liedje: wordt het onderbroken door reclame. Ook hiermee verdienen de makers van filmpjes geld. Dit zie je vaak bij langere video's.

HEBBERN, HEBBERN, HEBBERN!

Een beauty queen op TikTok heeft echt geweldige schoenen. Of een leuk shirt of prachtige nagellak. Dat wil jij ook hebben! En dat is precies waarom influencers geld hiervoor krijgen. Ze maken reclame voor spullen en krijgen daarom geld van bijvoorbeeld modemerken.

EIGEN WEBSHOP

De grote jongens en meiden op YouTube verkopen ook hun eigen spullen. Petjes met hun naam erop of gave sportschoenen, die ze speciaal hebben laten maken. Het geld dat daarmee wordt verdiend, gaat rechtstreeks in hun zak. *Zo loop je binnen.*

ALLEEN VOOR JOU

Ben je helemaal verslaafd aan de filmpjes die iemand maakt? En ben je niet de enige? Dan heb je ook nog kans dat je lid moet worden van een platform om de video's te blijven volgen. Eigenlijk betaal je dus een soort toegangsgeld.

Met speciale inhoud voor de échte fans!

**EN VOOR ALLES GELDT:
HOE MEER VIEWS,
HOE MEER GELD!**

1 WAT IS WAAR?

Hoe verdienen TikTokers, YouTubers en Instagrammers geld?
→ Kruis aan wat waar is.

(je mag meer dan één antwoord kiezen)

- ☐ De grootste influencers van de wereld hebben miljoenen volgers.
- ☐ Als je maar duizend volgers hebt, kun je nooit geld verdienen met social media.
- ☐ Als je heel veel volgers hebt, kun je ook heel veel euro's verdienen.
- ☐ Om een succesvolle influencer te blijven, moet je steeds nieuwe filmpjes maken.
- ☐ Veel bedrijven die reclame willen maken, vinden social media helemaal niet interessant.

MENING

ALLES DELEN

Geef je mening:

**IK ZOU OOK WEL
EEN BEROEMDE INFLUENCER
WILLEN ZIJN.**

☐ eens ☐ oneens

Waarom?

SPULLEN TE KOOP!

Hoef je niet zo nodig beroemd te worden? Dan kun je ook op andere manieren geld verdienen via internet. Zet bijvoorbeeld je oude speelgoed te koop op Marktplaats. De kleren die je te klein zijn, bied je aan via een site als Vinted. Dit zijn ook manieren om zelf goedkoop aan tweedehands spullen te komen.

DOE DE GROTE GELD-TEST

Wat heb je geleerd over geld? Vul de antwoorden op deze vragen in en ontdek wat je allemaal weet. De beloning: een echt diploma dat je krijgt van de meester of juf!

1 BETALEN

→ Zet kruisjes bij de manieren waarop je kunt betalen in een winkel.

☐☐☐☐☐☐☐

2 WAAR OF NIET?

→ Als je contactloos betaalt, kun je niet meer dan vijftig euro afrekenen.

☐ waar ☐ niet waar

→ Je moet achttien zijn om met een horloge te mogen betalen.

☐ waar ☐ niet waar

→ Als je contant betaalt, wordt een bedrag afgerond op vijf cent. Als je pint niet.

☐ waar ☐ niet waar

3 KIES HET JUISTE ANTWOORD

→ Over je pincode:

- ☐ Een pincode geef je alleen aan mensen die werken bij jouw eigen bank.
- ☐ Een pincode geef je aan iedereen die erom vraagt.
- ☐ Een pincode geef je NOOIT aan iemand anders.

→ Over een bank:

- ☐ Als je geld leent van een bank, moet je meer terugbetalen dan je hebt geleend.
- ☐ Als je geld leent van een bank, krijg je meer terug dan je hebt geleend.
- ☐ Als je geld op een bankrekening zet, moet je geld betalen om het terug te krijgen.

→ Over veiligheid:

- ☐ Bij money muling (geldezel) kijkt er iemand over je schouder terwijl je geld pint.
- ☐ Spoofing is net als phishing: iemand probeert je bankgegevens te krijgen door zich voor te doen als een ander.
- ☐ Cash trapping is gewoon een moeilijk woord voor zakken-rollen.

4 NOEM VIJF DINGEN

Waarmee houd je rekening als je iets koopt? Noem vijf dingen.

1

2

3

4

5

5 GEEF CIJFERS

Een 1 voor het goedkoopste, een 5 voor het duurste.

- ☐ Naar het zwemparadijs
- ☐ Naar een pretpark
- ☐ Naar de bioscoop
- ☐ Een parachutesprong maken
- ☐ Naar de speeltuin

6 VUL IN

→ Vul het ontbrekende woord in

Kies uit deze woorden: **afhalen** **A-merk** **merk**
kassabon **sluikreclame** **abonnement** **rente**
bezorgen **huiskamer** **garantie** **pinpas**
spaarrekening **keurmerk** **termijnen**

Als je iets online koopt, moet je voor het _____ vaak betalen.

Als je iets in _____ koopt, moet je uiteindelijk vaak meer betalen.

Bij een _____ moet je elke maand een afgesproken bedrag betalen.

Als je iets terug wilt brengen naar een winkel, heb je een _____ nodig.

Als een product van een bepaald _____ is, betaal je vaak meer.

Het merk van een winkel, noem je het _____.

_____ is reclame die verstopt zit in tv-programma's of filmpjes.

HET NATIONAAL GELD EXAMEN

7 ZOEK BIJ ELKAAR

- Als je meer geld van je bankrekening hebt gehaald dan erop staat. **• sparen**
- Geld dat je extra moet betalen als je geld hebt geleend bij de bank. **• rente**
- Een lening voor een huis. **• statiegeld**
- Geld dat je extra betaalt, maar dat je weer terugkrijgt als je de verpakking inlevert. **• rood staan**
- Steeds een beetje geld wegzetten om een bepaald bedrag bij elkaar te krijgen. **• inkomsten**
- Het geld dat je krijgt of verdient. **• hypotheek**

8 WAT KUN JE HET BESTE DOEN?

→ Lees de zin en kies het beste antwoord.

Als je even wat extra geld nodig hebt, kun je het beste:

- ☐ Een lot kopen van een loterij en hopen dat je wint.
- ☐ Klusjes doen om wat extra geld te verdienen.

Je wilt graag een mooi cadeau kopen voor een vriend, maar je bent blut. Dus ga je:

- ☐ Een tijdje niets uitgeven en zakgeld sparen.
- ☐ Een YouTube-kanaal beginnen met veel abonnees.

Je wilt graag meer geld hebben om leuke dingen te doen.

Dat doe je door:

- ☐ Het zoeken van een bijbaantje.
- ☐ Een bedrijfje op te zetten en spullen te verkopen via een webwinkel.

DOE DE BUDGET CHALLENGE!

Hoeveel geld gaat er bij jou thuis eigenlijk doorheen aan boodschappen? Het is interessant om daar achter te komen. Dat kun je doen door een week lang de kassabonnen te verzamelen.

DIT IS WAT JE MINIMAAL NODIG HEBT VOOR VOEDING PER PERSOON PER DAG:

	ontbijt	2e broodmaaltijd	warme maaltijd	tussendoortjes	totaal
kind 1-3 jaar	€ 0,77	€ 0,93	€ 0,76	€ 0,26	€ 2,73
kind 4-8 jaar	€ 0,99	€ 1,13	€ 1,22	€ 0,49	€ 3,82
kind 9-13 jaar	€ 1,49	€ 1,88	€ 1,89	€ 0,91	€ 6,16
man 14-50 jaar	€ 1,86	€ 2,05	€ 2,43	€ 1,13	€ 7,47
vrouw 14-50 jaar	€ 1,43	€ 1,81	€ 2,33	€ 1,12	€ 6,69
man 51-69 jaar	€ 1,64	€ 1,92	€ 2,28	€ 1,26	€ 7,09
vrouw 51-69 jaar	€ 1,39	€ 1,89	€ 2,20	€ 1,22	€ 6,70
man en vrouw 70+	€ 1,58	€ 1,95	€ 2,28	€ 1,23	€ 7,04
zwangere vrouw	€ 1,58	€ 1,98	€ 2,43	€ 1,42	€ 7,40
moeder die borstvoeding geeft	€ 1,71	€ 2,13	€ 2,41	€ 1,55	€ 7,81

Maar niet iedereen heeft zoveel geld om eten van te kopen. Mensen met een klein inkomen moeten vaak van minder rondkomen. Zou jij dat ook kunnen?

DAAG JEZELF EN JE GEZIN UIT OM MEE TE DOEN AAN DE BUDGET CHALLENGE. PROBEER EEN WEEK ROND TE KOMEN VAN € 5,00 PER PERSOON, PER DAG.

REGELS

- * Van dit bedrag hoef je alleen eten te kopen. Dus geen andere dingen zoals afwasmiddel of wc-papier.
- * Je mag niet bij andere mensen gaan eten of wat lekkers halen.
- * Uit eten of iets laten bezorgen mag best, als je het van het challenge-budget kunt betalen!

HOUD DE UITGAVEN BIJ IN DIT SCHEMA

Dag	Uitgaven	Bijzonderheden
Maandag	€	
Dinsdag	€	
Woensdag	€	
Donderdag	€	
Vrijdag	€	
Zaterdag	€	
Zondag	€	
Totaal	€	
Over/te kort	€	

Gezinnen met vier mensen geven gemiddeld 660 euro uit aan boodschappen.

Bron: Nibud.nl 2022

Bron: Nibud.nl 2022

IS HET GELUKT?

Vul na de challenge deze vragen in.

→ Is het elke dag gelukt om binnen het budget te blijven?

☐ ja ☐ nee

→ Wat was het lastigste aan de budget challenge?

→ Denk je dat je dit ook lange tijd vol zou kunnen houden?

☐ ja ☐ nee

COLOFON

Het Nationaal Geldexamen is tot stand gekomen op initiatief van Deloitte na een intensieve samenwerking tussen het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud), Deloitte en Uitgeverij Zwijsen.

Geheel herziene druk 2022

© Uitgeverij Zwijsen B.V., Tilburg

Projectleiding: Pascale van Amelsfoort, Ingrid van Veen

Redactie: Ester Kerkhoff (Studio Stampij), Ineke van Kasteren

Ontwerp: Studio Panter

Nibud: Marion Weijers

Deloitte: Willemijn Zwiép (initiator)

Deloitte Impact Foundation: Coen Persijn, Katelijne Blom

Foto's: Shutterstock, pag. 2 Rijksmuseum: InnaFelker/Shutterstock, pag. 5 IDEAL: Postmodern Studio/Shutterstock, pag. 10 Lego: Radu Bercan/Shutterstock, Pokemon: Simbert Brause/Shutterstock, GoPro: charnsitr/Shutterstock, iPhone: WML Image/Shutterstock, Catan: Jarretera/Shutterstock, pag. 16 Apple: Vytautas Kielaitis/Shutterstock, Coca-Cola: focal point/Shutterstock, pag. 17 chips: Monticello/Shutterstock, Snickers: Frederique/Shutterstock, lichtreclame: Allen. G/Shutterstock
Strip: Robbert Damen

© Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Deloitte heeft als financieel dienstverlener ruime ervaring met geldzaken en brengt via de Deloitte Impact Foundation door verschillende projecten haar kennis over op jongeren en helpt zo hun financiële bewustwording te vergroten.

Kijk voor meer informatie op:

deloitte.com/nl/nl/pages/over-deloitte/topics/deloitte-impact-foundation.html

Deloitte
IMPACT
FOUNDATION

zwijsen
Breng leren tot leven